

Rizika využívání internetových sociálních sítí žáky základních škol

Libor Schneider

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Libor SCHNEIDER
Osobní číslo: H09156
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Rizika využívání internetových sociálních sítí žáky základních škol

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti využívání internetových sociálních sítí a jejich možných rizik.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu metodou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

KOLÁŘ, Michal. Bolest šikanování. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.

ŠMAHEL, David. Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

BENDL, Stanislav. Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-08-9.

KONEČNÝ, Štěpán. Fenomén lhaní v prostředí internetu. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5488-2.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Pavel Opatrný

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

3. května 2013

Ve Zlíně dne 19. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30. 4. 2013

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Rizika využívání internetových sociálních sítí žáky základních škol“ se zabývá fenoménem dnešní doby internetovými sociálními sítěmi. Práce má za cíl, poskytnout základní přehled a charakteristiku nejrozšířenějších internetových sociálních sítích, ukázat na možné riziko spojené s jejich užíváním a doporučit uživatelům bezpečné užívání. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část obsahuje informace o tuzemských a zahraničních internetových sítích, jejich návštěvnosti a riziky pro jejich uživatele. Další kapitoly se zabývají prevencí a projekty na ochranu dětí. Praktická část zahrnuje výzkum za použití dotazníků. Cílem této části je zjistit rozšířenost a vztah k internetovým sociálním sítím mezi žáky vybrané základní školy, uvádění osobních údajů a možný výskyt internetové šikany.

Klíčová slova: internetové sociální sítě, rizika, prevence,

ABSTRACT

Bachelor's thesis „Risks of social networks using by elementary school students” is dealing with nowadays phenomenon - online social networking.

The aim of the Bachelor's thesis is to provide with basic review and characteristics of the most widespread social networks, to show potential risks associated with their daily usage and recommend safe behavior to users.

The thesis is divided into theoretical and practical part.

Theoretical part contains information regarding domestic and foreign internet social networks, their traffic and risks arising to their users. Other chapters are considering prevention and child protection projects.

The practical part includes research using questionnaires. The aim of this part is finding out the penetration rate and relationships amongst the students of chosen elementary school, personal data introduction and possible occurrence of cyberbullying as well.

Keywords:

internet social networks, risks, prevention

Motto:

„Nebezpečí, které podceňuješ, přichází rychleji“

Publius Syrus

Poděkování:

Děkuji panu PhDr. Pavlu Opatrném za vedení a cenné rady v průběhu vypracování mé bakalářské práce. Děkuji také své rodině za podporu v průběhu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VYMEZENÍ POJMU SOCIÁLNÍ SÍŤ	12
1.1 INTERNETOVÉ SOCIÁLNÍ SÍŤE	12
1.1.1 Znaky internetových sociálních sítí.....	13
2 SOCIÁLNÍ SÍŤE	14
2.1 ČESKÉ SOCIÁLNÍ SÍŤE.....	14
2.1.1 Spolužáci.cz	14
2.1.2 Lidé.cz	16
2.1.3 Líbímseti.cz.....	17
2.2 ZAHRANIČNÍ SOCIÁLNÍ SÍŤE	19
2.2.1 Facebook	19
2.2.2 MySpace.....	21
2.2.3 Twitter	22
3 RIZIKA SOCIÁLNÍCH SÍTÍ PRO UŽIVATELE	24
3.1 LHANÍ.....	25
3.2 CYBERBULLYING – INTERNETOVÁ ŠIKANA	26
3.3 KYBERGROOMING	28
3.4 KYBERSTALKING	29
3.5 DALŠÍ NEBEZPEČNÉ JEVI	30
3.5.1 Happy slapping.....	30
3.5.2 Flaming.....	30
3.5.3 Phishing.....	30
3.5.4 Hoax	31
4 PREVENCE A PREVENTIVNÍ PROGRAMY	32
4.1 ZÁSADY BEZPEČNOSTI.....	32
4.2 PROJEKT E-BEZPEČÍ.....	33
4.3 SAFERINTERNET – NÁRODNÍ CENTRUM BEZPEČNĚJŠÍHO INTERNETU.....	34
4.4 OSTATNÍ PROJEKTY	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	37
5.1 VÝZKUMNÝ CÍL	37
5.2 VÝZKUMNÁ METODA.....	37
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	38
5.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	39
6 VYHODNOCENÍ A PREZENTACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO	

ŠETŘENÍ	40
6.1 OBLAST INFORMACÍ O OSOBĚ RESPONDENTA	40
6.2 OBLAST PRO ŽÁKY-UŽIVATELE.....	41
6.3 OBLAST PRO ŽÁKY, KTEŘÍ NEUŽÍVAJÍ SOCIÁLNÍ SÍŤ.....	51
6.4 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	54
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	63
SEZNAM TABULEK.....	64
SEZNAM PŘÍLOH.....	66

ÚVOD

Počítače a informační technologie jsou pro dnešní lidskou společnost dostupnější a stávají se více rozšířenější. V současné době je s počítačem každopádně spojeno i připojení se k síti Internet. Dnes, kdy ceny připojení klesají a dostupnost poskytovatelů připojení vzrůstá, se nabízí Internet téměř všem. Tato síť se proto stala hlavním zájmem uživatelů počítače, kteří v něm nalézají velké množství aktivit. O čem jsme dříve pouze snili, je v dnešní době běžnou praxí. V internetu se dnes orientují dokonce i děti předškolního věku a tím se pro ně stává součástí běžného života a to nejenom pomocí pevného připojení, ale dnes již díky bezdrátovému připojení a chytrým mobilním telefonům.

S rozvojem internetu nastal i velký vývoj způsobu zábavy. Dříve byla zábava spojována s hraním her, které byly dostupné z CD nebo diskety. V současnosti se zábava rozšířila o on-line hry, četbu on-line knih, článků a novin, stahování filmů a muziky, poslech i-rádií, sledování i-televizí.

Se vzrůstajícím počtem uživatelů internetové sítě a zlepšující se technologii se zvětšovaly nároky na potřebu kvalitnější komunikace mezi nimi. Jako první začaly vznikat komunikační sítě SKYPE nebo ICQ. V posledních desetiletích se na internetu začaly vyskytovat již sociální sítě jako Spolužáci, Lidé, Facebook, Twitter. Během krátké doby se ze sociálních sítí stal celosvětový fenomén, který zajímá milióny uživatelů internetu a hlavně mladou generaci. Internetové sociální sítě dávají uživatelům možnosti nejenom zábavy v podobě her, ale i komunikace s přáteli, možnosti seznamování, získávání informací, sdílení a výměna dat atd.

Avšak každé plus má i své mínus, nevyjímaje ani internetové sociální sítě, v podobě ztráty soukromí, zneužití osobních údajů, obtěžování a třeba i nedostatku času. Ohroženost současné mladé generace lze považovat za vysokou. Dobrý úmysl, důvěra a nerozvážnost jsou vlastnosti, které podporují tyto rizika. Internetové sociální sítě tak vytváří obrovský prostor k jejich zneužívání.

Cílem mé bakalářské práce je podat informace o využívání internetových sociálních sítích žáky základních škol, poukázat na jejich rozšířenost a na rizika spojené s jejich užíváním. a na prevenci před nebezpečím hrozícím při jejich užívání. Oblast zvoleného tématu považuji za aktuální a společností nedostatečně vnímanou. Také jsem chtěl zdůraznit účelnost prevence a projektů pro ochranu dětí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMU SOCIÁLNÍ SÍŤ

Sociální síť je pojem, který nepochází z informatiky ale ze Sociologie. **Sociální síť**, zvaná též **společenská síť**, **komunitní síť** či **komunita**, je propojená skupina lidí. V širším slova smyslu je sociální sítí každá skupina lidí, která spolu udržuje komunikaci různými prostředky. V užším, moderním a značně převažujícím pojetí se sociální sítí nazývá služba na Internetu, která registrovaným členům umožňuje si vytvářet osobní veřejný či částečně veřejný profil, komunikovat spolu, sdílet informace, fotografie, videa, provozovat chat a další aktivity. Komunikace mezi uživateli sociálních sítí může probíhat buď soukromě mezi dvěma uživateli nebo nejčastěji hromadně mezi uživatelem a skupinou s ním propojených dalších uživatelů. [1]

Obr. 1: Příklad sociální sítě (zdroj: <http://www.destination-marketing.eu>)

1.1 Internetové sociální sítě

Spolužáci, Lidé, Líbím se ti, Facebook, Twitter, YouTube atd. – kdo z nás v dnešní době ještě nezaslechl tyto slova? Jsou to fenomény internetu, jeho sociálních sítí. Současná mladá generace je ochotna strávit na nich nespočet hodin. Internetové sociální sítě mají základní funkci ve vytváření velkých komunit a ve sdílení informací mezi členy komunity. Komunita je skupina sdílející stejné nebo podobné názory, zájmy a vlastnosti.

„Internetové sociální sítě jsou služby určené pro komunity lidí, kteří navzájem sdílí svá data ve virtuální síti. Tyto služby nabízí různé možnosti interakce mezi uživateli – např. chaty, zprávy, e-mail, diskusní skupiny apod.

Obecným principem sociálních sítí, jako jsou kupříkladu nejznámější MySpace a Facebook, je možnost vytvoření vlastního profilu. Jednotliví uživatelé si pak přidávají ostatní, kteří je nějak zaujmou (např. společnými zájmy), mezi přátele. Ve většině případů musí být přidání do přátel potvrzeno z obou stran.“ [2]

Na nejoblíbenějších internetových sociálních sítích je vytvoření vlastního profilu velmi jednoduché a nabízí širokou škálu možností. To je jeden z důvodů rostoucí popularity a taky důvod, že ve spoustě případů začínají utlačovat klasické internetové stránky. Informace zveřejněné na internetových sociálních sítích jsou přístupné dalším uživatelům okamžitě po publikování.

Rostoucí množství „přátel“, volba komunity, možnost komunikace, vzájemné působení mezi kulturami jsou neomezené díky internetovým sociálním sítím. Kulturní a náboženské, tak i zeměpisné překážky lze lehce překonávat. Nemožná není ani cesta přes půlku Evropy, kdy můžeme strávit nějaký čas u svých nových „přátel“, ale je to riskantní.

1.1.1 Znaky internetových sociálních sítí

Internetové sociální sítě mají společné znaky, liší se pouze grafickou stránkou, ale funkcemi se neliší. Mezi tyto znaky můžeme zařadit sdružování lidí, jejich osobní profily, komunikaci a aplikace.

2 SOCIÁLNÍ SÍŤE

Když se řekne internetová sociální síť je to právě Facebook, který se vybaví většině lidí. Nejedná se ovšem o jedinou sociální síť na světě. Existuje jich nepřeberné množství. V této kapitole si přiblížíme ty nejznámější, se kterými se nejčastěji setkáváme.

2.1 České sociální sítě

Sociální sítě vznikají i v českých podmínkách. Počáteční myšlenkou i u Facebooku, než se stal nejznámější, byla snadná komunikace mezi studenty. Přibližně stejný účel má i česká sociální síť Spolužáci. S nárůstem uživatelů vznikaly v ČR další sociální sítě postupným vývojem nebo záměrně. Mezi další nejužívanější a nejznámější sociální sítě u nás patří také Lidé, Líbímseti atd.

2.1.1 Spolužáci.cz

Velice oblíbený komunitní server provozovaný serverem Seznam.cz sdružující současné a bývalé spolužáky ze škol v rámci celé ČR, počínaje od základních až po vysoké. Služba je členěna dle jednotlivých tříd jednotlivých škol a uživatelům tak umožňuje nepřetržitý kontakt a výměnu informací mezi svými spolužáky.

Školy jsou tříděny podle měst a jejich částí kde se nachází. Zde může uživatel najít svou školu a následně třídu, popřípadě svou třídu založit, pokud zde doposud není. Další možností je využití rozšířeného vyhledávání podle jmen spolužáků, kde je možné zadat jméno spolužáka, okres a rok ukončení školy.

Portál Spolužáci.cz nalezneme na adrese <http://www.spoluzaci.cz/> (obr. 2). Po nalezení své třídy do ní může uživatel vstoupit buď na základě kontrolní otázky (např. jméno třídní učitelky, či podobně) nebo žádostí o vstup do třídy zaslanou správci třídy, pro neomezený pohyb na stránkách musí mít uživatel založen vlastní účet.

The screenshot shows the homepage of Spolužáci.cz. At the top, there is a navigation menu with various categories. Below the menu is the site's logo and a search bar. The main content is divided into several sections: a search for classmates by name, a search for classes by district, a search for classes by ID, a news section, and a section for frequently asked questions. The search for classmates by name section includes input fields for first and last names and a search button. The search for classes by district section lists various districts in three columns. The search for classes by ID section includes an input field for the ID and a search button. The news section contains several short articles with titles and brief descriptions. The frequently asked questions section lists common questions and their answers.

Obr. 2: Hlavní stránka portálu Spolužáci (zdroj: www.spoluzaci.cz)

Hlavní kategorie portálu Spolužáci:

- **Stránka třídy** - obsahuje výpis spolužáků a náhled nástěnky
- **Spolužáci** - kompletní výpis spolužáku s kontakty a jejich fotografiemi
- **Učitelé** - kompletní výpis učitelů třídy s kontakty a jejich fotografiemi
- **Nástěnka** - místo, kde může každý spolužák zanechat krátký vzkaz, který je na nástěnce "připnut"
- **Fotogalerie** - jednoduchá fotogalerie členěná do složek
- **Dokumenty** - možnost sdílení dokumentů se spolužáky
- **Diskuse třídy** - diskuse členěná do vláken
- **Diskuse školy** - diskuse celé školy pod kterou třída spadá
- **Škola** - stránka školy pod kterou třída spadá

Portál Spolužáci je vskutku zajímavá sociální síť, která je svou náplní určena všem generacím bez omezení věku uživatelů. Nejsilnější zastoupení mají uživatelé ve věku 25-34 let, se středoškolským vzděláním - v rozložení 56 % ženy, 44 % muži. Pokud někdo chce nahlédnout do bývalé třídy, musí provést bezplatnou registraci a přihlásit se mezi spolužáky. [3]

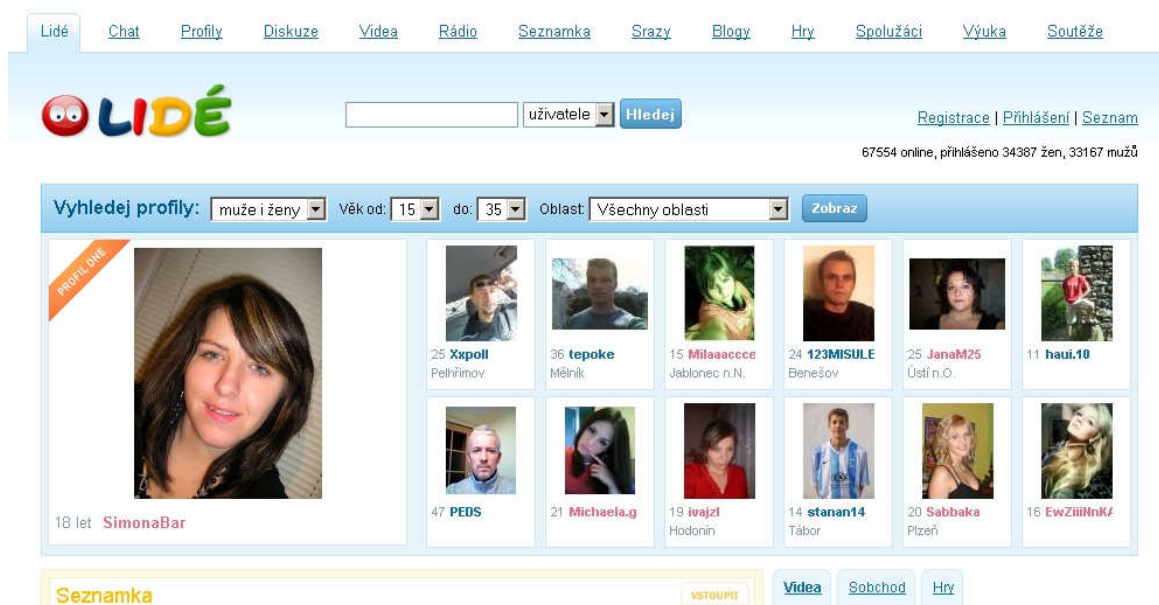
Server Spolužáci.cz uvádí informace o návštěvnosti k lednu 2012:

- průměrná denní návštěvnost činí 72 269 uživatelů

- měsíční počet zobrazených stránek: 29 232 508
- průměrný čas strávený uživatelem na serveru: 0:17:03

2.1.2 Lidé.cz

Lidé.cz je komunitní web provozovaný firmou Seznam.cz jako sesterský projekt webů Spolužáci.cz., Email.cz, Firmy.cz apod., s nimiž má sjednocenou registraci uživatelů. Nabízí profily uživatelů, vyhledávání podle zadaných kritérií (věk, pohlaví, město), možnost hodnocení fotografií, seznamky, diskusní fóra, chat, blogy, v letech 2008 – 2010 též zprostředkoval příjem mnoha stanic internetových rádií, podpora videa, rozšíření fotogalerie a výuku cizích jazyků. Nejvýznamnějšími prvky na stránce jsou fotky uživatelů a reklamní bloky.

Obr. 3: Hlavní stránka portálu Lidé.cz (zdroj: www.lide.cz)

Portál Lidé.cz najdeme na adrese <http://www.lide.cz/> (obr. 3) nebo také přes odkaz [lide.cz](http://www.lide.cz) na serveru Seznam.cz. Uživatelé na Lidé.cz pokrývají všechny věkové kategorie a zájmové skupiny, přičemž mladší generace tvoří největší uživatelskou základnu. Server je v podstatě vstupní brána a je rozdělen do několika kategorií včetně populárního chatu, diskusních fór, seznamky a internetových deníčků. [4]

Hlavní kategorie portálu Lidé.cz

- **Chat** – možnost dopisování si v reálném čase se skupinou uživatelů

- **Profily** – možnost vyhledávání uživatelů podle zadaných kritérií nebo náhodně
- **Diskuze** – možnost reagovat na příspěvky nebo založit si vlastní diskusi
- **Videa** – videa od uživatelů Lidé.cz
- **Rádio** – odkazy na on-line rádia
- **Seznamka** – podobné jako profily, ale s možností reagovat na zveřejněné inzeráty uživatelů rozdělené do kategorií Vážná seznámení, Cestujeme, Sport, Dopisování a přátelé atd.
- **Srazy** – přehledná nabídka různých akcí řazených podle datumu a místa konání (nejenom v ČR), možnost přidání vlastní akce
- **Blogy** – články uživatelů, nejrůznější nápady a rady
- **Hry** – velký výběr nejrůznějších her, roztríděných do žánrových kategorií
- **Spolužáci** – odkaz na internetovou sociální síť
- **Výuka** – možnost se vzdělávat např. v jazykovém kurzu nebo v kurzech výpočetní techniky, fotografie, účetnictví - zdarma jsou pouze základní kurzy, ale je zde možnost si dokoupit rozšířené kurzy
- **Soutěže** – soutěže o peněžité výhry prostřednictvím SMS zpráv

Sociální síť Lidé.cz se nijak zvlášť neodlišuje od podobných internetových sociálních sítí. Najdeme zde podobné funkce jak o u ostatních sociálních sítí s podobným zaměřením, ale i propracovanější a poznání rozšířenější a obsáhlejší jako např. inzertní seznamka.

Server Lidé.cz uvádí informace o návštěvnosti k lednu 2012:

- průměrná denní návštěvnost činí 195 090 uživatelů
- měsíční počet zobrazených stránek: 514 543 687
- průměrný čas strávený uživatelem na serveru: 4:05:57
- struktura pohlaví: 52% muži, 48% ženy

Na závěr k této sociální síti řeknu jen to, že je to asi nejkorektnější česká sociální síť.

2.1.3 Líbímseti.cz

Líbímseti.cz je internetový zábavní portál, patří mezi největší komunitní a sociální sítě v České republice, který je zaměřen zejména na službu seznamky s ostatními uživateli. Vedle toho nabízí i další služby a aplikace pro diskusní fóra, chat, horoskopy, hodnocení

fotografií a vlastní magazín Magazín.cz. Portál je vzdáleně podobný americkému projektu MySpace.

Portál Líbímseti.cz najdeme na adrese <http://libimseti.cz/> (obr. 4). Do této sociální sítě lze nahlížet i bez registrace na stránky jednotlivých uživatelů s jejich profilem, fotografiemi, informacemi o nich, jejich názory a zájmy. V případě kontaktování některého registrovaného uživatele je nutné se zaregistrovat.

.Obr. 4: Hlavní stránka portálu Líbímseti.cz (zdroj: www.libimseti.cz)

Na portále Líbímseti.cz se schází a diskutují jak lidé nactiletí, tak i lidé středního věku a v poslední době i důchodci nad šedesát let. Na Líbímseti bylo registrováno přes milion uživatelů a jejich počet stále přibývá. Stránky nabízí registrovaným uživatelům možnost zadávat a prohlížet fotky ostatních uživatelů, samozřejmostí jsou diskuze a rychlé posílání zpráv mezi uživateli. [5]

Další funkce portálu Líbímseti.cz

- **Hodnocení vzhledu uživatelů** – možnost vyjádřit svoje sympatie k uživatelům na stupnici od 1 do 10

- **Videochat** – jedná se o klasický chat obohacený o možnost sledovat ostatní uživatele prostřednictvím webové kamery
- **Hry** – rozmanitý výběr on-line her
- **Libiseti Life** – seznamovací párty pořádaná ve větších českých městech a za pomocí jmenovek, pak mají uživatelé možnost poznat své virtuální přátele osobně.
- **Vlastní internetové rádio** – nabízí čtyři hudební streamy, kterými jsou žánry Pop, Rock, Dance a Hip hop; tyto streamy jsou doplněné pořady moderátorů
- **Magazín** – Magazín.cz obsahuje články z různých oblastí

Líbímseti.cz je zábavná seznamka pro lidi, kteří chtějí dát nejen o sobě vědět všem ostatním. Takže člověk hledající seznámení může tento server zcela jistě navštívit. Typickou uživatelkou je dívka ve věku 13 – 17 let, kterou baví High School Musical a čte Bravo.

Server Libímseti.cz uvádí informace o návštěvnosti k lednu 2012:

- průměrná denní návštěvnost činí 100 000 uživatelů
- průměrný čas strávený uživatelem na serveru: 3:30:06

2.2 Zahraniční sociální sítě

Většina zemí má své vlastní sociální sítě, se kterými se nestkáváme díky jazykové bariéře. Nejznámější jsou asi americké internetové sociální sítě Facebook, Twitter Myspace a zaujímají, co do návštěvnosti, první místa i pro jejich rozšířenost do ostatních států světa. Nesmíme opomenout ani další síť QQ, která vládne v Číně a co do počtu uživatelů předběhne i Facebook. V této kapitole si přiblížíme ty sociální sítě, se kterými se můžeme nejčastěji setkat. Podle statistik již v roce 2008 Facebook definitivně předběhl nejpůvodnější Myspace a na třetím místě je Twitter. Tyto sociální sítě si nyní přiblížíme.

2.2.1 Facebook

Facebook je rozsáhlý společenský webový systém sloužící hlavně k tvorbě sociálních sítí, komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování vztahů a zábavě. Se svými 845 miliony aktivními uživateli je jednou z největších internetových sociálních sítí. Je plně přeložen do sedmdesáti jazyků a o jeho provoz se stará více jak tři tisíce zaměstnanců.

Facebook byl založen Markem Zuckerbergem, bývalým studentem Harvardské univerzity. Původně byl tento systém omezen jenom pro studenty Harvardské univerzity, pod doménou thefacebook.com. Obsahoval seznamy studentů, profesorů, personálu a jejich fotografie. Během dvou měsíců byl rozšířen na některé další, které patří do tzv. Ivy League, a již do konce roku byly připojeny další univerzity. Nakonec byl přístup otevřen pro všechny uživatele s univerzitní e-mailovou adresou (.edu, ac.uk, ...) nebo pro některé zahraniční schválené univerzity, v Česku k prvním otevřeným vysokým školám patřila Masarykova univerzita. Od 27. února 2006 se začaly do systému připojovat některé nadnárodní obchodní společnosti. Od 11. srpna 2006 se může dle licence používání připojit kdokoli starší 13 let. Uživatelé se v systému mohou připojovat k různým skupinám uživatelů, kteří působí například v rámci jedné školy, firmy nebo geografické lokace. Jméno serveru vzniklo z papírových letáků zvaných *Facebooks*, které se rozdávají prvkům na amerických univerzitách. Tyto letáky slouží k bližšímu seznámení studentů mezi sebou.

Obr. 5: Stránka registrace Facebook (zdroj: www.facebook.cz)

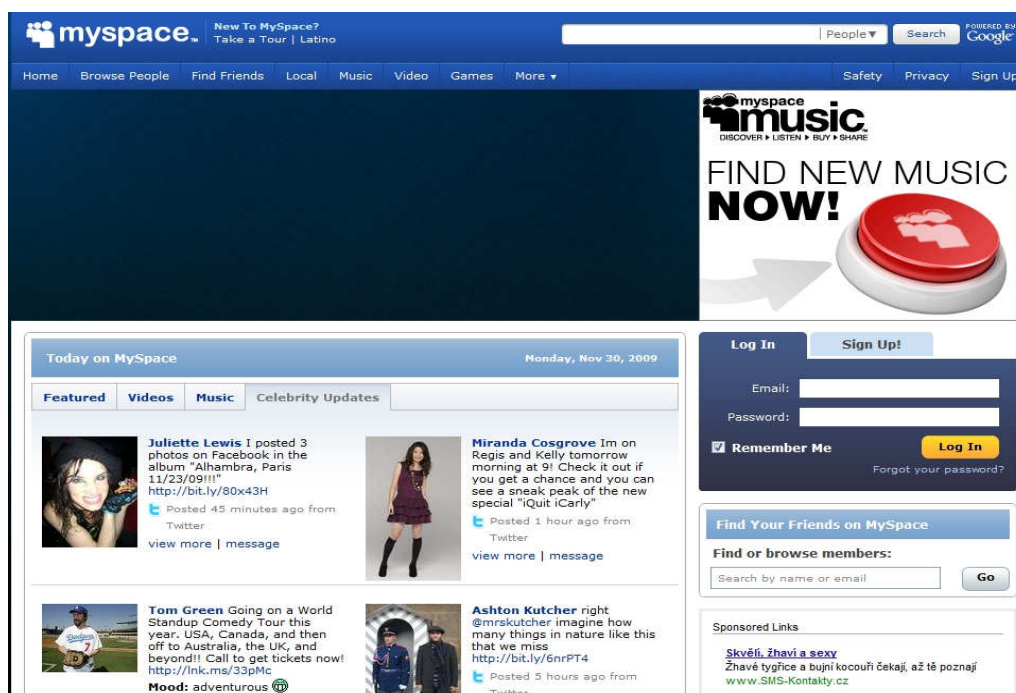
Po registraci v systému a odsouhlasení licence používání, na adrese <http://facebook.com/> (obr. 5) má uživatel možnost vyplnit svůj detailní profil, zde poskytne jen to, co považuje za vhodné a může se připojovat k různým skupinám uživatelů a získávat nové kontakty. Pokud jiný uživatel souhlasí s tím, že je váš *přítel*, můžete vidět také jeho profil. Někteří uživatelé ovšem svoje profily pomocí nastavení práv uživatelů zveřejňují i lidem, kteří jsou

zapsáni pod stejnou skupinou nebo i celému internetu. Systém umožňuje komunikaci mezi uživateli pomocí zpráv, diskusních fór nebo diskusemi na uživatelských profilech (anglicky *The Wall*).

Další funkce obstarávají externí i interní aplikace např. hry, kvízy, dotazníky, testy atd. Hlavní síla Facebooku je v propojenosti jednotlivých komponent, většina textu může sloužit jako hypertextové odkazy k dalšímu obsahu. Zde se mohou někteří uživatelé potýkat se špatnou orientací nebo nepřehledností.

2.2.2 MySpace

MySpace je komunitní server, založený v roce 2003 v USA a je jeden z největších komunitních serverů na světě. Dlouhou dobu zaujímal nejvyšší postavení mezi sociálními servery vůbec. Až v roce 2008 se dostal na první místo Facebook. A o co se na My Space jedná? Hlavním cílem tohoto komunitního webu je sblížit lidi, kteří mezi sebou pomocí svého profilu mohou komunikovat, sdílet své fotografie, videa, hudbu a využívat nespočetného počtu aplikací. Jeho sloganem je „Místo pro přátele“. [6]

Obr. 6: Registrační stránka MySpace (zdroj: www.myspace.com)

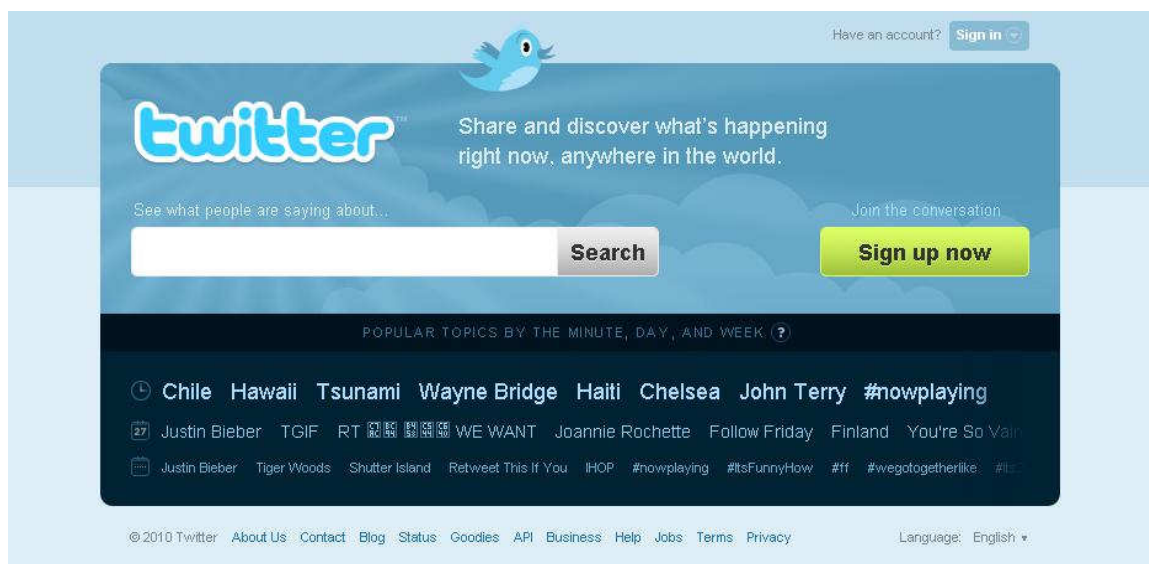
Portál MySpace nalezneme na adrese <http://myspace.com/> (obr. 6). Jak už bylo řečeno, tento web je druhý nejužívanější komunitním serverem na světě a proto je počet uživatelů obrovský. Už od samého začátku ale byl MySpace.com dobře připravený a nikdy se nesta-

lo, že by web nezvládal stále rostoucí počet uživatelů. Ti si mohou volně provádět, co se svým profilem budou dělat. Oproti jiným webům je zde velká možnost, jak si svůj osobní profil vylepšit. Slouží proto nejen k nalezení přátel a udržení kontaktu s nimi, ale také tu své publikum oslovují hudebníci, kapely, herci a filmaři na svých profilových stránkách. Mohou tu zveřejnit ukázky své tvorby, ať už je to hudba nebo film, vkládat fotografie a komunikovat s fanoušky. Hudba i video jsou přehledně tříděné do žánrů, stejně jako i blogy a fóra. Uživatelé si zde také mohou zřídit běžnou e-mailovou schránku nebo si vybrat z nabídky online aplikací, jako jsou hry nebo komunikační nástroje. Služby portálu jsou dostupné zdarma a kvůli ochraně dětí je server přístupný pouze lidem starším 14 let.

2.2.3 Twitter

Twitter je další velmi rozšířená sociální síť, která je svým zaměřením odlišná od již zmínovaných sociálních sítí. Počet českých uživatelů se odhaduje na 76 000, což je ve srovnání s více než 3 miliony uživateli Facebooku zanedbatelné číslo, ale ve světě si získává popularitu. Twitter je poskytovatel sociální sítě a mikroblogu, který umožňuje uživatelům posílat a číst příspěvky zaslané jinými uživateli, známé jako *tweety*. Tweety jsou textové příspěvky, podobné textovým zprávám u mobilních telefonů, dlouhé maximálně 140 znaků, které se zobrazují na uživatelské profilové stránce a na stránkách jeho odběratelů (*followers*). Komunikace v této síti převážně probíhá veřejně. Chcete svým přátelům sdělit, co právě děláte nebo na co se v nejbližší době chystáte? Zajímá vás, co právě dělají oni? Nejlepší příležitostí, jak to na internetu zjistit, je stránka www.twitter.com.

Sociální síť Twitter byla založena v roce 2006. Ke klíčové myšlence vytvořit na internetu mikrology přišel Jack Dorsey, který také celý projekt spustil. Společnost, která sídlí v Kalifornii ve městě San Francisco, nikdy sice nevydala, kolik má twitter.com uživatelů, ale podle průzkumů je třetí nejpoužívanější sociální síť na světě. I to svědčí o tom, jak je twitter.com populární. [7]

Obr. 7: Registrační stránka Twitter (zdroj: www.twitter.com)

Přihlášení do sítě Twitter najdeme na adrese <http://twitter.com/> (obr. 5). Registrace je bezplatná a velmi jednoduchá jako u podobných sociálních sítí nebo Facebooku. Hlavním cílem této sociální sítě je poskytování informací, a proto počet funkcí není dlouhý ani obsáhlý.

Na domovské stránce nalezneme několik odkazů:

- **Retweet** – přeposílání zprávy někoho jiného
- **Direct message** – jedná se o zprávu zasílanou přímému uživateli bez zobrazení v profilu
- **Následování / following** – Twitter se tímto odlišuje od ostatních sociálních sítí jako např. Facebook; rozhodnutím někoho následovat jsou nám posílány všechny jeho tweety, ale tato osoba naše tweety nedostává
- **Blokování** – tato funkce zablokuje přísun našich tweetů našemu followerovi

Následování / following udělal z Twitteru velmi zajímavou platformu a stal se originální pomůckou obchodníků a novinářů, kteří jej používají k publikování informací, zpráv a komunikaci.

Aktuálně (rok 2011) má Twitter 200 milionů uživatelů, z nichž se za měsíc připojí alespoň polovina z nich. Každý den se na Twitter přihlásí 50 milionů uživatelů. Ti denně napíší kolem 250 milionů tweetů.

3 RIZIKA SOCIÁLNÍCH SÍTÍ PRO UŽIVATELE

Komunikace mladých lidí se s postupem času a technologií postupně přesouvá na internet a do mobilních telefonů. Se vznikem sociálních sítí je to ještě jednodušší. Mnoho lidí se upnulo k sociálním sítím a každý den sledují co se zde odehrálo nového. Žáci základních škol jsou v tomto směru velmi aktivní a tři čtvrtiny vlastní profil na některé sociální síti, ale neuvědomují si rizika s tím spojená. Najdou se mezi nimi i obezřetní žáci, vedeni obavou shromažďování osobních údajů a spoustou aplikací s přístupem k nim. Informace zveřejněné na sociálních sítích pak jsou dostupné nejenom vlastním přátelům.

Mladí uživatelé sociálních sítí v ČR si své soukromí hlídají nedostatečně, to ukázal i test na stránkách Technet.cz. „Vystavují se riziku šmírování, a v případě, že zveřejní citlivé osobní údaje, i vážnějším hrozbám. Plných šedesát procent náhodně vybraných uživatelů Facebooku naletělo na falešný profil neexistující dívky a přidalo si ji mezi přátele. Na neexistujícího mladíka se nachytalo 42 procent. Většina nachytaných pustila vetřelce ke všem datům, které přes Facebook prezentují: soukromé fotografie, fotografie přátel, e-mail, telefon, škola, v několika případech dokonce celou domovní adresu.“ [8]

Velké množství uživatelů, kteří se dostávají do styku s rozličnými osobnostmi a jejich problémy a různými názory, toto riziko neustále znásobuje. Když k tomuto nebezpečí připočteme věk dítěte a zkušenosti s užíváním sociálních sítí, můžeme spatřit obrovské riziko.

Vzhledem k umožněné anonymitě uživatelů sociální síť nemůže komunikace probíhat jako v reálném světě. Komunikace může být cíleně promyšlená. „Je zřejmé, že technologická úroveň zabezpečení informační a komunikační techniky neustále roste. Proto je pozornost útočníka věnována tomu „nejslabšímu článku“ systému, jímž je sám člověk – uživatel.“ [9] Nejhorší následky šikanování jsou na oběti. Nejtragičtější je, když dojde k zlomení oběti, k rozbití její identity, k trvalému pocitu bezmoci, k otrocké poddajnosti apod. [10]

Anonymitu na internetu lze rozdělit na dva typy – anonymita objektivní a anonymita subjektivní. Objektivní anonymita popisuje, jaká je opravdu reálná možnost identifikace identity uživatelů internetu – jaká je šance, že bude někdo pátrat po skutečném jménu, příjmení apod. Kdežto anonymita subjektivní znamená to, co si my sami myslíme o své anonymitě na internetu, jaký je náš názor na míru utajení. [11]

Některé státy již dobře znají takové problémy a preventivními opatřeními nebo dokonce úpravou zákona je začali řešit. „Např. mají k dispozici zákony proti kyberšikaně (cyberbul-

lyingu), pronásledování (stalkingu či cyberstalkingu), manipulaci vedoucí k sexuálnímu obtěžování (cyber groomingu) apod. Zákonné úpravy jsou vždy doprovázeny systémem sankcí - od pokuty k trestům odnětí svobody. V České republice tento systém dosud není propracován a vzniká doslova za pochodu.“ [12]

Jeden z příkladů nepropracovatelnosti systému je problém s nahráváním učitelů na mobilní telefony při konfliktních situacích ve výuce a následné zveřejňování na účtech sociálních sítích s velkým počtem sdílení nebo na veřejně přístupné síti. Podobné situace lze řešit daleko jednodušším způsobem, jako v některých jiných vyspělých státech, který dovoluje sankce třeba v podobě zabavení mobilního telefonu.

Na sociálních sítích je nepřehledné množství osobních rizik a nebezpečných jevů. V dalších kapitolách se zaměříme na fenomén lhaní a nejrizikovější kyberšikanu pro děti, a to je cyberstalking, cybergrooming, cyberbullying, které si popíšeme. Ostatní vybrané závažné rizika si rekapitulujeme v kapitole Ostatní rizika.

3.1 Lhaní

Lhat je jednodušší než říkat pravdu, a to v mnohých případech. Každý z nás někdy lhal, když to byla třeba jen milosrdná lež. Na internetových sociálních sítích je lhaní daleko jednodušší než v reálném životě. Nejsme vidět, nikdo nás nezná, tak proč si aspoň trochu nezalhat.

Lež je problém. Slovo problém pochází z latiny a znamenalo:

- něco, co člověk před sebou drží nebo staví, aby se tím bránil
- něco, co se druhému předhazuje, aby se toho chopil

Tyto obě charakteristiky skutečně popisují lež natolik, že lze konstatovat, že lež je problém. [13]

Internet nám umožňuje zviditelnit stránky osobnosti, na kterých si nejvíce zakládáme a utláčet ty, na které nejsme pyšní. Může z nás udělat mladší nebo starší, úspěšné a bohaté, se smyslem pro humor. [14] Z toho vyplývá důvod, proč lžou lidé na internetových sociálních sítích.

Strach o své osobní bezpečí je jeden z důvodů a přitom sdílejí osobní informace s dalšími uživateli sociálních sítí. Zejména lžou o vlastních iniciálách, neuvádějí pravé jméno atd.

Další důvod ke lhaní může být vytvoření zcela nové osoby jako nějaká hra, zábava, experiment. Jinou příčinou tvorby nové identity může být vyhotovení vlastního „Ideálního Já“. V takovém profilu jsem tím, kým bych chtěl být a ostatní aby na mě měli úplně jiný pohled. Můžu být chytrý, hezký a obdivovaný. O své identitě lžou ženy častěji z důvodu vlastní bezpečnosti, kdežto muži se na sociální síti chtějí spíš předvést. [14] Z vedených důvodů vyplývá, že lhaní přímo souvisí s riziky internetových sociálních sítí, a to jak o únik informací tak kyberšikany. Nikdo z nás nemůže vědět, kdo sedí za druhou klávesnicí a jestli je nebezpečný.

Mezi nejčastější důvody lhaní patří:

- vyhovět přáním a očekáváním druhých
- vyhnout se zklamání
- lež pro užitek, respektive odvrácení škody druhého
- zdvořilost
- lepší prezentace sebe před druhými
- přizpůsobení se svému komunikačnímu protějšku
- zvýšení úspěšnosti v navazování vztahů
- obhájení vlastního prostoru [14]

Obecně lze konstatovat, že častěji lžou a klamou mladší uživatelé, kteří tráví více času online. Což je důležitým faktorem pro prevenci žáků základních škol ohledně rizik na internetových sociálních sítích.

3.2 Cyberbullying – internetová šikana

Všichni jistě známe pojem šikana – tedy psychický či fyzický teror, zesměšňování, útlak. Pojem kyberšikana je pak termín, který označuje šikanování prostřednictvím moderních komunikačních technologií, jako internet, e-mail, mobilní telefon. Toto téma se obzvláště týká dětí a mladistvých, kteří s technologiemi umí zacházet a mají tendenci upevňovat své postavení či potřebu upoutat pozornost. Dopady této šikany vedou velmi často k psychickým problémům a v krajním případě i k sebevraždě.

Kyberšikana je problémem celosvětovým a potýká se s ní celý vyspělý svět. Přehlížením tohoto fenoménu však napomáháme těm, kteří rádi ubližují okolí. I když je velmi obtížné se takovému to napadání účinně bránit.

Znaky kyberšikany:

Anonymita útočníků - Šikanování s využitím komunikačních a informačních technologií se oproti klasické šikaně liší například tím, že pachatel může zůstat anonymní a oběť se nikdy nemusí dozvědět, kdo ji šikanoval. Může jej znát, stejně tak se s ním v životě nemusela setkat, protože si ji agresor vybral náhodou, třeba jen podle telefonního čísla. Pachatelé se skrývají za skrytá čísla, přezdívky, smyšlené emailové adresy. Anonymita jim umožňuje agresí stupňovat a dovolit si to, co by si tvář v tvář nedovolili.

Nezávislost na místě a čase - Původce kyberšikany nemusí být fyzicky na stejném místě jako jeho oběť. Na rozdíl od klasické šikany nemáme kam před kyberšikanou utéct, protože nás může díky rozšíření a snadné dostupnosti komunikačních technologií (mobilní telefony, připojení k Internetu) dosáhnout prakticky v jakémkoli čase i na místech, kde jsme se dříve cítili bezpečně, kde jsme hledali útočiště. Například doma. Na rozdíl od opakovaných fyzických setkání stačí, když například agresor jednorázově vyvěsí na webu fotku oběti. Tu už si může kdokoli zkopírovat a šířit.

Ve virtuálním prostředí se lidé s určitostí budou chovat jinak než v reálném světě – je to pro ně výzva vyzkoušet si něco, co by v reálném světě se báli udělat, ať už je to seznamování nebo až vydírání. Tady mají větší jistotu pro utajení své pravé identity. „Ve virtuálním světě je velmi jednoduché se s někým seznámit, komunikovat s ním tak dlouho, jak chci a o čem chci, a v případě problémů komunikaci bez následků ukončit. Ve skutečném světě to tak jednoduše nefunguje, vše je otázkou kompromisů. Pokud se jedinec naučí jen tento „snadný model virtuální komunikace“, ve skutečném světě s ním pravděpodobně nevystačí. Zklamáním z nevydařených reálných vztahů ho opět přivede k počítači, kde si tyto nezdary můžeme kompenzovat. Přidává se tak k potenciálně rizikové skupině, ze které se velmi často stávají oběti kyberšikany.“ [15]

Kyberšikana může být způsobena i neúmyslně – špatným odhadem situace nebo nevhodným žertem lze způsobit nepříjemné pocity.

Dopady kyberšikany na oběť není snadné rozpoznat – kyberšikana je především spojena s psychickým trápením oběti a je velmi těžko rozpoznatelná na rozdíl od fyzické šikany.

Oběti kyberšikany bývají často uzavřené do sebe a stydí se o svém problému mluvit. Řešení pak zůstává na nich samotných, ale to také může vést k nezvládnutí nastalé situace.

3.3 Kybergrooming

Slovo grooming pochází z angličtiny a volně se dá přeložit jako krášlení či vábení. Proto se tímto termínem označuje snaha agresora na sociálních sítích zneužít dětské důvěry a zlákat dítě ke schůzce. Podle projektu e-bezpečí.cz je kybergrooming termín, „který označuje chování uživatelů internetu, která v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je nezletilou/zletilou obět' pohlavně zneužít. Útočníci jsou často pedofilové.“ [16]

Seznámit se on-line s novým člověkem na Internetu, je pro spoustu dětí fantastická představa a zdolatelná výzva. Člověk nemusí nikam chodit, jen párkrát klikne myší a v tom okamžiku je v kontaktu s velkým množstvím lidí. V některých případech si mladí uživatelé mohou myslet, že konečně potkali někoho mimořádného, kdo jim chybí mezi kamarády a rozumí jim. A právě toto může být dospělý jedinec se sexuálními úmysly. Tito lidé se na sociálních sítích zaměřují na děti a mladistvé za účelem setkání se v reálném světě. Můžeme říct, že kybergroomerů v získávání dítěte postupují následovně:

1. **Vzbudit důvěru oběti a snaha izolovat ji:** jde o snahu útočníka vybudovat si u vytypované oběti pocit, že jen on je ten pravý kamarád
2. **Podplatit dárky nebo různými službami a vybudovat si kamarádský vztah:** jedná se o upevnění již vybudovaného vztahu s dítětem, a proto mu posílá různé dárky jako například drahé hračky, nový mobil, peníze nebo platí nejruznější služby, kino a podobně. Takovéto dárky dává groomer dítěti bez jakékoliv příčiny a nebo vyžaduje fotografie dítěte.
3. **Vyvolat emoční závislost na útočnickovi:** útočník zná veškeré důvěrné informace o dítěti a to se mu svěřuje se svými problémy a tajemstvím. Tímto se stává kybergroomer nejlepším a důvěrným kamarádem.
4. **Osobní setkání:** oblíbeným programem pro osobní schůzku bývá procházka v parku, v ZOO, návštěva kina, či přímo v útočnickově bytě.

5. **Sexuální obtěžování, zneužití nebo manipulace:** závěrečnou etapou útočnickova snažení je obvykle sexuální obtěžování a zneužívání, ale může se jednat i o fyzické týrání nebo manipulaci například k teroristickému jednání. [17]

„Podle některých výzkumných šetření realizovaných v USA (2006) bylo každé páté dítě (10-17 let), které navštěvuje pravidelně online chat, kontaktováno kybergroomerem (pravděpodobně pedofilem). Alarmující je fakt, že pouze 25 procent dětí oznámilo snahu kybergroomera o navázání sexuálního kontaktu dospělým (rodičům, učitelům apod.)“ [18]

3.4 Kyberstalking

Kyberstalking je dalším rizikem, které označuje opakované a stupňující se obtěžování a pronásledování a tím snižuje kvalitu života oběti, což může vést až k fatálnímu jednání. Toto obtěžování a pronásledování může mít řadu forem a také různou intenzitu.

„Kyberstalking se překládá jako sledování slídění nebo pronásledování oběti a jejích blízkých prostřednictvím moderních informačně komunikačních technologických prostředků. Pronásledování zahrnuje opakované zasílání výhrůžných zpráv, včetně vydírání. Tyto zprávy jsou velmi zraňující nebo extrémně útočné. Agresor stalker se může uchýlit i k pomluvám oběti za účelem zničení přátelských vztahů nebo reputace. Pronásledování se odvíjí zároveň i v osobním kontaktu. Někdy agresor skrývá svou identitu za anonymními prostředky komunikace. Agresor může působit i v online prostředí, ve kterém oběť ostatní neznají. Nepřímá forma kyberstalkingu zahrnuje sdělení zaslané jiným osobám za účelem pomluvit oběť nebo ji vystavit nebezpečným situacím. Toto chování přesahuje rámec pomlouvání, případně i vydávání se za někoho.“ [19]

Za projevy stalkingu lze považovat tyto druhy chování:

- Opakující se pokusy o kontakt formou emailů, SMS, telefonátů, dopisů, zasílání pro oběť nepříjemné předměty
- Demonstrace vlastní moci a síly, kterou dosahuje pomocí výhrůžek a zastrašování
- Ničení a poškozování věcí oběti, jako je třeba zasílání počítačových virů, poškrábání auta, rozbíjení oken a podobně.
- Fyzické pronásledování oběti při různých cestách nebo čekání před domem.

V České republice až do roku 2010 nebyl stalking postihnutelný. Ke změně v trestním zákoníku došlo 1.ledna 2010, kdy se zavedl nový trestní čin – stalking.

„Způsobí-li stalker svým jednáním oběti úmyslně smrt, bude jeho jednání posuzováno jako trestný čin nebezpečného pronásledování v souběhu s trestným činem vraždy podle §140 trestního zákoníku. Za trestný čin nebezpečného pronásledování je možné uložit trest odnětí svobody až na jeden rok.“ [20]

3.5 Další nebezpečné jevy

Předchozích kapitolách jsou popsány rizika kyberprostoru, které jsou pro děti nebezpečné a o nichž se nejvíce hovoří, ale do této kategorie můžeme zařadit happy slapping, flaming, phishing, hoax,

3.5.1 Happy slapping

Novým fenoménem je veselé fackování neboli happy slaping. Podstata této šikany spočívá v nafilmování oběti ve chvíli, kdy je zesměšňována nebo fyzicky napadána a následně je nahrávka vložena na internet. Tento druh šikany má nejspíš kořeny v televizních pořadech typu skrytá kamera. [21]

3.5.2 Flaming

Termín flaming označuje nepřátelské chování uživatelů sociálních sítí. Flaming – útočník, útočí na každého, s jehož názorem nesouhlasí a nepoužívá konstruktivní argumenty, ale pouze nadávky, urážky, vyhrožování a umisťuje je do vzkazů a diskusních fór.

3.5.3 Phishing

Překlad anglického slova phishing znamená rybaření. Phishing tedy slouží k získání osobních dat a jiných citlivých údajů od uživatelů internetu. Při phishingu jsou zaslány emaily, které se tváří jako oficiální žádosti od bank a jiných institucí, s požadavkem odeslání osobních údajů pro jejich ověření.

3.5.4 Hoax

V dnešní době se poměrně často na internetu vyskytuje šíření poplašných, nebezpečných a řetězových zpráv, které se nazývají hoax. Hoax vyvolává strach a paniku, nabízí nebezpečné rady. Tvůrci hoaxových zpráv spoléhají na důvěřivost dnešních uživatelů internetu. Příjemci jsou taky přesvědčováni, že se jedná o dobrý úmysl (zprávy psané v mateřském jazyce) a zpráva je podpořena zajímavými fotografiemi.

4 PREVENCE A PREVENTIVNÍ PROGRAMY

Na úvod této kapitoly je dobré zmínit, že šikanování či kyberšikanování se vyskytuje u dětí a mládeže jako přechodný jev, ale i tak je na místě ze strany učitele, vychovatele, rodiče apod. velká ostražitost, aby se z těchto „nevinných hrátek“ v budoucnosti nevyvinulo sociálně patologické chování. [22]

Důležitým faktorem proti nebezpečí, které číhá na sociálních sítích a internetu, je prevence. Přestože se problematika prevence postupně dostává stále víc na denní světlo, informovanost mládeže a i celé laické veřejnosti je stále malá. Děti ani dospívající nemají ponětí o rizicích na internetových sociálních sítích. Dávají si sice nějaký malý pozor, ale to v dnešním rychle se rozvíjejícím světě internetu nestačí a rodiče neumí před vlivem internetu dostatečně chránit, protože buď to neumí nebo nemají zájem.

4.1 Zásady bezpečnosti

Pravidla pro domácí užívání internetu – vytvořit seznam pravidel, které budou všichni členové rodiny dodržovat.

Znát příslušné sociální sítě – udělat si představu a získat co nejvíce informací o sociální síti, kam se dítě přihlašuje nebo chystá zaregistrovat. Ujistit se, že přihlašovaný dosáhl doporučené minimální věkové hranice.

Nestýkat se z cizí osobou – zabránit dětem, aby se začaly stýkat s osobou, kterou znají pouze z virtuálního světa a podporovat ho v komunikaci s přáteli, se kterými se znají i osobně třeba i z dřívější doby.

Hlídat uváděné informace na profilech dítěte – být ostražitý, když dítě zveřejňuje své osobní údaje a informace. Děti by neměly uvádět svoje celé jméno a zveřejňovat všechny fotografie.

Mluvit s dětmi o jejich zážitcích – komunikovat s dětmi tak, aby neměly strach se svěřit s jakoukoliv situací, ať již příjemnou nebo nepříjemnou, kterou prožily na sociální síti.

4.2 Projekt E-bezpečí

Celorepublikový projekt E-bezpečí se zabývá prevencí, vzděláváním, výzkumem, intervencí a osvětou spojenou s komunikací na internetových sociálních sítích a jejich riziky. Má pomoci vytvořit pravidla omezující výskyt těchto nebezpečných jevů v české společnosti. E-bezpečí se zabývá zejména následujícími oblastmi – kyberšikany, sexting, kybergrooming, kyberstalking a stalking, rizika sociálních sítí, hoax a spam a zneužití osobních údajů v prostředí elektronických médií. E-bezpečí lze nalézt na adrese <http://www.e-bezpeci.cz/>.

Obr. č. 8: Internetové stránky projektu E-bezpečí (zdroj: www.e-bezpeci.cz)

V současnosti je projekt E-Bezpečí dynamicky fungujícím preventivním projektem, který poskytuje pomoc velkému množství uživatelů internetu – dětem i dospělým. Zároveň nabízí pomocnou ruku všem, kteří se dostali díky některému z online nebezpečí do obtížné situace.

E-Bezpečí je uznávaným projektem podporovaným klíčovými ministerstvy (MVČR, MŠMT) a Policií ČR, představuje velmi důležitý článek v oblasti prevence online kriminality. [23]

4.3 Saferinternet – Národní centrum bezpečnějšího internetu

Cílem Saferinternet je přispívat ke zvyšování povědomí o zásadách bezpečného užívání internetu. Je provozován Národním centrem bezpečnějšího internetu. Zabývá se také bezpečným užíváním moderních informačních a komunikačních technologií. [24]

Obr. č. 9: Propagační leták (zdroj: saferinternet.cz)

Na tomto portálu najdeme i další odkazy na stránky se stejným zaměřením. Odkaz na tento projekt nalezneme na adrese <http://saferinternet.cz/>.

4.4 Ostatní projekty

Dalšími projekty, které se zabývají bezpečím při používání internetu a sociálních sítí jsou např.:

E-nebezpečí – jedná se o projekt zaměřený na vzdělávací aktivity pro učitele všech typů škol. Zde můžou získat nové znalosti a dovednosti z oblasti rizikového chování spojeného s používáním informačních a komunikačních technologií. Adresa tohoto projektu je <http://e-nebezpeci.cz/>.

Pomoc online – tyto stránky jsou rozděleny do tří kategorií: děti do deseti let – Na internetu se teprve rozhlížím, děti nad deset let – Internet už dávno znám, dospělí – Jsem rodič a potřebuji radu. Ve všech kategoriích lze nalézt užitečné informace, další odkazy, příběhy a nabídku pomoci. Více informací najdeme na adrese <http://www.pomoconline.cz/>.

Ewa má problém - ve spolupráci s Linkou bezpečí a patronkou Ewou Farnou vznikl nový informační projekt, který navázal na předchozí **Richard má problém**. Tyto stránky jsou určeny dětem a rodičům, kteří hledají pomoc a informace. Stránky nalezneme na adrese <http://www.ewamaproblem.cz/>.

Mnohé z těchto, ale i dalších projektů zaštituje Ministerstvo vnitra a Policie České republiky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce se zabývá výzkumem v oblasti problematiky rizik využívání internetových sociálních sítí žáky základních škol. Následující část je věnována výzkumnému cíli, výzkumným metodám a výzkumnému vzorku. Dále je uvedeno vyhodnocení provedeného výzkumu v tabulkovém a grafickém zobrazení a závěr je shrnutí výsledků výzkumu.

5.1 Výzkumný cíl

„Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky“ [25]

Cílem výzkumu je zmapovat uvědomělost žáků základních škol k rizikům v souvislosti s uváděním osobních údajů na internetové sociální síti.

K dosažení cíle jsem si zvolil následující dílčí cíle:

1. Zmapovat kolik žáků 3. - 9. tříd je uživatelem internetových sociálních sítí, které jsou nejpreferovanější.
2. Zjistit, jaké informace o sobě žáci zveřejňují na sociálních sítích a ověřit znalost žáků o jejich nebezpečí.
3. Zmapovat, zda i rodiče žáků mají povědomí o tom, že jejich dítě je připojeno do internetové sociální sítě.

5.2 Výzkumná metoda

Pro tento výzkum jsem si zvolil formu kvantitativního výzkumu. Sběr dat jsem provedl metodou dotazníkového šetření. Jak už název nasvědčuje, „dotazník“ je spojen s kladením otázek. Tento způsob výzkumu umožňuje snadné kladení písemných otázek a získávání odpovědí od respondentů. Dotazník patří mezi nejfrekventovanější metodu zjišťování údajů během krátkého časového úseku od vysokého počtu dotázaných, což zajišťuje větší míru věrohodnosti výzkumu. Mezi výhody dotazníkového šetření určitě patří jeho anonymita, která může přimět respondenty k větší otevřenosti.

Součástí dotazníku je i část, kde je respondent seznámen s tím, kdo zadává dotazník a z jakého důvodu, dále vysvětluje cíle dotazníku a dále je zde zdůrazněna i anonymita respondentů z důvodu větší motivace pečlivějšího vyplňování dotazníku. Dotazník s průvodním dopisem jsou součástí přílohy.

V úvodu dotazníku jsou stručné instrukce pro správné vyplnění dotazníku. Dotazník je tvořen 25 otázkami a je rozdělen do tří částí. První část je zaměřena na informace o osobě respondenta. Druhá část je určena pro žáky- uživatele internetových sociálních sítí, obsahuje 16 otázek ve třech okruzích a třetí část s 68 otázkami je pro žáky, kteří nejsou jejími uživateli.

První okruh otázek je zaměřený na žáky samotné a jejich osobní vztah k těmto sociálním sítím. Druhý okruh se týká osobních údajů, které uvádějí žáci na sociálních sítích. Na osobní zkušenosti a zkušenosti s internetovou šikanou je zaměřen poslední okruh.

Dotazník jsem se pokusil sestavit tak, aby otázky byly srozumitelné a jednoznačné a tím nedocházelo k nepochopení smyslu otázky a následně neadekvátní odpovědi. Závěr dotazníku je poděkování žákům za čas strávený jeho vyplňováním.

5.3 Výzkumné otázky

Ve výzkumu jsem dílčí cíle rozvedl do následujících výzkumných otázek:

Otázka č. 1: Jsou žáci aktivními uživateli internetových sociálních sítí, které používají a které preferují?

Otázka č. 2: Jaké jsou důvody registrace, kde všude a jak často se přihlašují žáci na svůj účet sociální sítě?

Otázka č. 3: Jak byly zneužity tvoje osobní údaje zveřejněné na sociální síti?

Otázka č. 4: Jakou činnost nejčastěji na sociálních sítích provozuješ?

Otázka č. 5: Jakou funkci mají rodiče při práci dětí na internetových sociálních sítích?

Otázka č. 6: Jaké formy kyberšikany jsi ty a nebo tvůj kamarád prožil/a na sociálních sítích?

5.4 Výzkumný vzorek

Výzkum byl proveden na základní škole v Hluku ve třídách 3. – 9. ročníku v období březen 2012. Výzkumu se zúčastnilo 152 žáků ve věku 8 - 16 let. Dotazníky byly vyplňovány v jeden den a v rámci výuky se všemi žáky, kteří byli přítomni.

6 VYHODNOCENÍ A PREZENTACE VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Odpovědi od respondentů jsou zpracovány v jednotlivých tabulkách s příslušným komentářem. Informace jsou poskytnuty ve formě absolutní a relativní četnosti. U otázek s možností jedné správné odpovědi jsem u absolutní četnosti vycházel z počtu respondentů (152) a tento počet znamenal pro relativní četnost 100%. U otázek, kde bylo možné uvést více odpovědí, jsem vycházel z celkového počtu odpovědí a to byla hodnota 100%.

6.1 OBLAST INFORMACÍ O OSOBĚ RESPONDENTA

Otázka č. 1: Jsem?

První otázkou bylo zjišťováno pohlaví respondentů. Výzkumu se zúčastnilo celkem 152 respondentů, z toho bylo 53,3% dívek a 46,7 % chlapců.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
dívka	81	53,3
chlapec	71	46,7

tabulka č. 1: Dívka x chlapec

Otázka č. 2: Věk

Cílem druhé otázky bylo zjistit přibližné věkové rozložení všech dotazovaných žáků. Podle zjištěných výsledků byly všechny věkové kategorie zastoupeny poměrně rovnoměrně až na kategorie 8. a 16. let, které jsou okrajové.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
8	5	3,3
9	24	15,8
10	18	11,8
11	17	11,2
12	27	17,8
13	17	11,2

14	23	15,1
15	17	11,2
16	4	2,6

tabulka č. 2: Věk

Otázka č. 3: Jsi uživatel internetové sociální sítě?

Ve třetí otázce byl zjišťován počet žáků-uživatelů a počet žáků-neuživatelů. Na základě výsledků musím konstatovat, že 84,9% zastoupení uživatelů nebyl příliš překvapující, neboť sociální sítě jsou stále oblíbenější mezi mládeží a umožňují jim další komunikační možnosti mezi sebou.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
ano	129	84,9
ne	23	15,1

tabulka č. 3: Uživatel

6.2 OBLAST PRO ŽÁKY-UŽIVATELE**Otázka č. 4: Kterou z uvedených sociálních sítí používáš?**

Otázka čtvrtá vedla ke zjištění rozšířenosti internetových sociálních sítí mezi žáky 3. – 9. tříd vybrané základní školy. Celkový počet odpovědí v této otázce byl 276. Největší četnost odpovědí u Facebooku nebyla nijak překvapivá, protože i celosvětové statistiky uvádějí tuto sociální síť jako nejrozšířenější a vysokou četnost u YouTube spatřuji ve sledování videí z odkazem na bulvární tisk. Nejrozšířenější česká sociální síť Spolužáci nedosáhla ani třetiny četnosti Facebooku.

SOCIÁLNÍ SÍŤ	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Facebook	104	37,7
Lidé	16	5,8
Spolužáci	29	10,5
Líbím se ti	3	1,1
MySpace	4	1,4
YouTube	98	35,5
Twitter	9	3,3
jiné	13	4,7

tabulka č. 4: Sociální síť

Otázka č. 5: Kterou z uvedených sociálních sítí preferuješ a na které strávíš nejvíc času?

Cílem této otázky bylo zjistit nejpreferovanější sociální síť u respondentů. Četnost odpovědí opět potvrdila Facebooku (66,7%) jeho oblíbenost a rozšířenost, dále pak YouTube (28,7%) a z českých internetových sociálních sítích s největší četností odpovědí to byla síť Spolužáci (2,3%), ostatní sociální sítě se objevily v zanedbatelné četnosti nebo vůbec.

SOCIÁLNÍ SÍŤ	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Facebook	86	66,7
Lidé	0	0
Spolužáci	3	2,3
Líbím se ti	0	0
MySpace	0	0
YouTube	37	28,7
Twitter	1	0,8
jiné	2	1,5

tabulka č. 5: Preferovaná sociální síť

Otázka č. 6: Proč jsi se registroval/a na sociální síti?

Otázka čtvrtá byla zaměřena na důvod registrace respondentů k sociálním sítím. Celkový počet odpovědí v této otázce byl 292, protože bylo možno označit více odpovědí. Zde žáci nejvíce volili jako důvod přihlášení komunikaci, která je jedna z nejzásadnějších věcí, které sociální sítě nabízejí. Dalším smyslem je zábava, která je vlastně charakteristická pro život mladých lidí. Komunikace a zábava patří k nejdůležitějším věcem, které sociální sítě nabízejí, aby přitáhly co největší množství uživatelů – a to je hlavním smyslem internetových sociálních sítí.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Komunikace	94	32,2
Noví kamarádi	36	12,3
Zábava	68	23,3
Získávání informací	40	13,7
Jsou tam všichni ostatní	42	14,4
jiné	12	4,1

tabulka č. 6: Registrace

Otázka č. 7: Používají tvoji rodiče některou internetovou sociální síť?

Cílem této otázky je zjištění, jestli jsou i rodiče uživatelé některé internetové sociální sítě. S rozšířeností připojení se k síti internet a rozrůstající se počítačovou gramotnosti starší generace rodičů má za následek, že i tato generace se přihlašuje na sociální sítě. Četnost odpovědí u této otázky vypovídá, že spousta rodičů sociální sítě aktivně používá (34,9%) a nebo sociální sítě zná (15,5%). Otázkou však zůstává, jestli jsou i obeznámeni s riziky hrozcími na sociálních sítích?

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Ano	45	34,9
Ne	24	18,6
Nevím	40	31,0
Pouze vědí, že takové sítě existují	20	15,5

tabulka č. 7: Rodiče na síti

Otázka č. 8: Kdo z tvých rodičů ví, že jsi uživatelem některé ze sociálních sítí?

Tato otázka nepřímo navazuje na předchozí a je zaměřena na informovanost rodičů ve vztahu potomek a sociální síť. Jak již vyplývá z předcházející odpovědi, většina rodičů respondentů sociální sítě zná nebo je má v podvědomí, tak jsou i obeznámeni s tím, že je používají i jejich děti (93,8%).

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Otec	3	2,3
Matka	12	9,3
Oba rodiče	106	82,2
Nikdo	8	6,2

tabulka č. 8: Informovanost rodičů

Otázka č. 9: Jak často se přihlašuješ na svůj účet sociální sítě?

Cílem deváté otázky bylo zjistit četnost využívání sociální sítě. Podle hodnot je vidět, že sociální sítě jsou běžnou a pravidelnou součástí dne a žáci-uživatelé jsou „doslova pohlce-ní“ sociálními sítěmi, jelikož je využívají denně (59,8%). Následující skupina „několikrát týdně“ (23,2%) se může v současném rychlém tempu velmi brzy připojit ke skupině denních uživatelů.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Několikrát za hodinu	7	5,4
Několikrát denně	54	41,9
Jedenkrát denně	16	12,5
Několikrát týdně	30	23,2
Několikrát měsíčně	18	13,9
Několikrát ročně	4	3,1

tabulka č. 9: Četnost přihlášení

Otázka č. 10: Kde všude používáš(se přihlašuješ) sociální sítě?

Otázka deset je zaměřena na místo užívání sociálních sítí. Z odpovědí vyplývá, že žáci se stávají pomalu na sociální sítě závislí, což naznačuje i kategorie „ve škole – v hodině“, kdy i přes zákazy učitelů a pracovní zatížení si najdou příležitost a chvíli k přihlášení (pozn. Vybraná základní škola není pokryta signálem bezdrátového připojení k internetu).

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Doma	127	46,7
U kamaráda	55	20,2
Ve škole – o přestávce	6	2,2
Ve škole – v hodině	49	18,0
V knihovně	28	10,3
Jinde	7	2,6

tabulka č. 10: Místo přihlášení na sociální síť

Otázka č. 11: Které informace o své osobě uveřejňuješ na sociálních sítích?

Cílem této otázky je zjistit skutečnost, zda žáci-uživatelé jaké osobní údaje uvádí na sociálních sítích a zda jsou tyto údaje pravdivé.

Kategorie	pravdivé		Nepravdivé		Zkreslené	
	Četnost od-povědí	%	Četnost od-povědí	%	Četnost od-povědí	%
Jméno	67	22,4	3	6,2	11	35,5
Věk	37	12,4	19	39,6	10	32,3
Pohlaví	68	22,7	1	2,1	1	3,2
Adresa	5	1,8	8	16,7	4	12,9
Foto	59	19,7	3	6,2	3	9,7
Email	53	17,7	1	2,1	0	0
Telefon	7	2,3	6	12,5	1	3,2
Rodné číslo	0	0	6	12,5	1	3,2
Jiné	3	1	1	2,1	0	0

tabulka č. 11: Osobní informace

V této tabulce se porovnává uvádění pravdivých, nepravdivých a zkreslených osobních údajů žáků. Jak je patrné, tak žáci nejčastěji pravdivě uvádějí své pohlaví, nepravdivě věk a zkresleně jméno.

Otázka č. 12: Došlo k zneužití informací, které jsi poskytl/a na sociální síti?

Otázka má zjistit osobní zkušenosti žáků s uváděním osobních údajů na sociální síti. Z odpovědí lze vyvodit, že ve většině případech nemají žáci negativní zkušenosti s uveřejňováním osobních údajů na sociální síti (89,1%).

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
ano	15	10,9
ne	114	89,1

tabulka č. 12: Zneužití poskytnutých informací

Otázka č. 13: Může uvedení tvých pravdivých osobních údajů na internetových sociálních sítích ohrozit tvoje bezpečí?

Cílem otázky je zjištění uvědomělosti žáků k rizikům uveřejňování osobních údajů. Žáci, dle četnosti odpovědí, ani nepřemýšlejí (41,1%) nad případnými riziky spojenými s uváděním osobních informací na sociálních sítích. Bezstarostně své údaje zveřejňuje 27,1% žáků. Pouze 31,8% žáků má povědomí o možnosti zneužití poskytnutých na internetových sociálních sítích.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
ano	41	31,8
ne	35	27,1
nevím	53	41,1

tabulka č. 13: Uvědomělost žáků k rizikům

V otázce číslo 14 „**Jakou činnost nejčastěji provozuješ na sociálních sítích?**“ měli žáci označit způsob trávení času na internetových sociálních sítích.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
komunikace s kamarády	70	38,5
sledování videa a hudby	49	26,9
tvorba a prohlížení fotoalb	16	8,8
hraní her	19	10,4
získávání informací a zajímavostí	21	11,5
navazování nových kontaktů	6	3,3
jiné	1	0,6

tabulka č. 14: Činnosti na síti

Dle výsledků uvedených v tabulce lze konstatovat, že uživatelé sociálních sítí tráví nejvíc času komunikací s kamarády a sledování videa a hudby.

Otázka č. 15: Seznámil/a ses s cizí osobou přes sociální sítě?

Cílem této je zjistit četnost seznámení přes internetovou sociální síť. Není překvapivé, že současní mladí uživatelé sociálních sítí se i touto formou seznamují (49,6%) s novými lidmi. Druhou stránkou této seznamky je naprostá anonymita a s ní spojené ohrožení vlastní bezpečnosti.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
ano	64	49,6
ne	65	50,4

tabulka č. 15: Seznámení

Otázka č. 16: Co následovalo?

Tato otázka přímo navazuje na předchozí otázku, s úmyslem zjistit, co se děje po seznámení. Nejčastější odpovědi byly, že nenásledovalo nic a nebo pouze dopisování s touto osobou, což je asi jedna z nejbezpečnějších variant. Bez povšimnutí nelze vynechat kategorii „osobní setkání“, které bych zařadil mezi rizikové, zvláště u dětí, a která se v několika případech stala.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
osobní setkání	12	18,8
telefonování	4	6,2
dopisování (email)	14	21,9
nic nenásledovalo	31	48,4
jiné	3	4,7

tabulka č. 16: Následná činnost po seznámení

Otázka č. 17: Kterou z následujících situací si zažil/a na sociálních sítích?

Otázka sedmnáctá se zabývá internetovou šikanou a nebezpečnými jevy na sociálních sítích. Z odpovědí je patrné, že téměř polovina respondentů má zkušenost s negativními jevy na internetové sociální síti. Žáky totiž zde nečeká jenom zábava, hraní her a komunikace, ale mohou být i vystaveni nepříjemným situacím od nejlehčích forem šikany jako pomlou-

vání až po velmi závažné jako vyhrožování nebo vydírání. Žáci se zde vyjadřovali, jestli tyto situace zažili ojedinele nebo často.

Kategorie	ojediněle		často	
	četnost odpovědí	%	četnost odpovědí	%
obtěžování	16	12,9	3	6,4
ztrapňování	22	17,7	2	4,3
vyhrožování	5	4,0	1	2,1
pomlouvání	27	21,8	6	12,8
vydírání	3	2,4	1	2,1
zastařování	6	4,8	2	4,3
dostávání příkazů a nucení k úkolům	1	0,9	1	2,1
psaní lživých informací o tobě	3	2,4	2	4,3
upozorňování na nesdělování rozhovoru rodičům	1	0,9	1	2,1
nezažil/a	40	32,2	28	59,5

tabulka č. 17: Prožité situace

Otázka č. 18: Znáš někoho, komu se něco podobného stalo?"

Cílem této otázky je zjistit, jestli žáci-uživatelé ví, že s internetovou šikanou a nebezpečnými jevy na sociálních sítích se setkal i jeho spolužák nebo kamarád.

Kategorie		četnost odpovědí	%
ano	obtěžování	11	8,5
	ztrapňování	10	7,8
	vyhrožování	5	3,9
	pomlouvání	13	10,1
	vydírání	5	3,9
	zastašování	3	2,3
	dostávání příkazů a nucení k úkolům	2	1,5
	psaní lživých informací o tobě	5	3,9
	upozorňování na nesdělování rozhovoru rodičům	0	0
ne		32	24,8
nevím		43	33,3

tabulka č. 18: Spolužák a šikana

Otázka č. 19: Je něco co bys chtěl/a zlepšit na přístupu k sociálním sítím?

V poslední otázce pro uživatele sociálních sítí se měli žáci vyjádřit, jestli by chtěli něco zlepšit na přístupu k sociálním sítím. Nejvíce respondentům sociální sítě zřejmě vyhovují a nad možnostmi zlepšení vůbec nepřemýšlí. Pro změnu a zlepšení se vyjádřilo pouze 14,7% respondentů.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
ano	19	14,7
ne	48	37,2
nevím	62	48,1

tabulka č. 19: Zlepšení přístupu

6.3 OBLAST PRO ŽÁKY, KTERÍ NEUŽÍVAJÍ SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Otázka č. 20: Může uvedení tvých pravdivých osobních údajů na internetových sociálních sítích ohrozit tvoje bezpečí?

Cílem otázky je zjištění názoru žáků-neuživatelů na rizika týkající se osobní bezpečnosti spojené s uveřejňováním osobních údajů na internetových sociálních sítích. Dle četnosti odpovědí můžeme konstatovat, že většina respondentů (65,2%) vidí v uvedení svých osobních údajů na internetových sociálních sítích možné nebezpečí, které by je mohli v budoucnu ohrozit. Ostatní uživatelé nad možným rizikem ani nepřemýšlejí, kategorie ne (8,7%) a kategorie nevím (26,1), protože pokud nejsou uživatelé, tak je to nezajímá.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Ano	15	65,2
Ne	2	8,7
Nevím	6	26,1

tabulka č. 20: Osobní informace a jejich zveřejnění

Otázka č. 21: Proč nejsi uživatel sociální sítě?

Otázka dvacátáprvní se zabývá důvodem proč žáci nepoužívají internetové sociální sítě. Dle četnosti odpovědí můžeme konstatovat, že žáci-neuživatelé nemají zájem o sociální sítě. 39,1% neví proč není uživatel a 26,1% sociální sítě nezajímají. Pouze 8,7% se neregistruje s osobní bezpečnosti. 13,0% respondentů se domnívá, že je neumí používat a jenom 4,4% na to nemá čas.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
neumím je používat	3	13,0
nemám čas na jejich používání	1	4,4
nezajímají mě	6	26,1
nechci poskytovat své osobní údaje	2	8,7
nevím	9	39,1
jiné	2	8,7

tabulka č. 21: Proč nejsem uživatel

Otázka č. 22: Chtěl/a by ses stát uživatelem sociálních sítí?

Tato otázka má za úkol zjistit, jestli uvažují o účtu na sociálních sítích do budoucna. Proti vytvoření účtu na sociální síti se postavilo 56,6% žáků-neuživatelů. Ostatní buď zvažují (13,0%) o vytvoření účtu nebo se zatím nerozhodli (13,0%) a nebo o tom nepřemýšlí (17,4%).

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
ano	3	13,0
ne	13	56,6
nepřemýšlím o tom	4	17,4
nevím	3	13,0

tabulka č. 22: Chci být uživatel

Otázka č. 23: Máš pocit, že jsi znevýhodněn oproti uživatelům sociálních sítí?

Cílem této otázky je zjistit, zda jsou žáci-neuživatelé znevýhodněni v kolektivu spolužáků a kamarádů. Drtivá většina respondentů se znevýhodněna rozhodně necítí (73,9%) oproti spolužákům a kamarádům, kteří jsou aktivními uživateli sociálních sítí. V 26,1% se tímto problémem žáci-neuživatelé ani nezabývají. Četnost 0% u odpovědi ano je velmi potěšující, že i v době komunikace přes sociální sítě si děti mezi sebou najdou i čas k mluvenému slovu.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Ano	0	0
Ne	17	73,9
Nevím	6	26,1

tabulka č. 23: Jsem znevýhodněn

Otázka č. 24: Jak na počítači trávíš svůj volný čas?

Otázka má za cíl zjistit jakými činnostmi se žáci-neuživatelé zabývají ve volném čase na počítači. Nejčastěji respondenti tráví svůj volný čas na počítači zábavou, především hraním her (38,3%), sledováním videa (17,0%), poslechem hudby (10,6%). Zanedbatelný není ani výsledek u kategorie dělám věci do školy (19,2%) a s ní související kategorií čtu zprávy, noviny, informace (10,6%), ze kterých lze konstatovat, že i žáci-neuživatelé mají zájem o větší přehled a informovanost.

KATEGORIE	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
hrají hry	18	38,3
Programuji	0	0
sleduji videa	8	17,0
poslouchám hudbu	5	10,6
dělám věci do školy	9	19,2
čtu zprávy, noviny, informace	5	10,6
Jiné	2	4,3

tabulka č. 24: Volný čas

Otázka č. 25: Které sociální sítě užívají tvoji nejlepší kamarádi?

Poslední otázka se týká jejich kamarádů-uživatelů a zjištění, které sociální sítě využívají. Celkový počet odpovědí v této otázce byl 27, protože bylo možno označit více odpovědí. Z výsledků vyplývá, že se žáci-neuživatelé často setkávají s uživateli sociálních sítí. Nejčastější odpověď byla opět Facebook, což opět potvrdilo jeho největší oblíbenost a rozšířenost. Zde je vidět, že i žáci-neuživatelé s tímto fenoménem současné doby přicházejí do kontaktu mezi svými kamarády .

SOCIÁLNÍ SÍŤ	ČETNOST ODPOVĚDÍ	%
Facebook	17	62,9
Lidé	1	3,7
Spolužáci	0	0
Líbím se ti	0	0
MySpace	0	0
YouTube	5	18,6
Twitter	0	0
jiné	4	14,8

tabulka č. 25: Kamarádi na síti

6.4 Shrnutí výsledků výzkumu

Dotazníkovými respondenty byli žáci 3. – 9. třídy vybrané základní školy. Dotazník bylo těžké vytvořit tak, aby se do jeho vyplňování zapojili všichni žáci bez rozdílu, jestli jsou uživateli internetových sociálních sítí nebo ne. Proto je tento dotazník rozčleněn na dvě části. Nejprve jsem se domníval, že vyplňování dotazníku nebudou žáci věnovat patřičnou pozornost. Postupem času se ukázalo, že o sociální sítě je velký zájem, čímž se domnívám, že dotazník byl pro žáky vhodný.

1. Jsou žáci aktivními uživateli internetových sociálních sítí, které používají a které preferují?

Tento výzkum ukázal, že v současné době je aktivním uživatelem skoro každý žák, protože počítač nebo mobilní telefon s připojením na internet vlastní téměř každý osobně a nebo alespoň téměř každá domácnost. A proto 84,9% dotázaných žáků tuto internetovou službu sociálních sítí aktivně využívá. Nejčastěji je používaná celosvětová sociální síť Facebook (37,7%) a patří také mezi nejpreferovanější (66,7%). Oblíbenost této mezinárodní sociální sítě potvrdila i dotazníková otázka č. 25, kde i neuživatelé mají o této sociální síti největší

povědomí. Mezi domácími internetovými sociálními sítěmi byla nejúspěšnější mezi žáky síť Spolužáci (10,5%).

2. Jaké jsou důvody registrace, kde všude a jak často se přihlašují žáci na svůj účet sociální sítě?

Z výsledků výzkumu vyplývá, že jako důvod přihlášení je komunikace (32,2%), která je ve zmenšujícím se a zrychlujícím se světě pro život mladých lidí charakteristickým znakem. To je taky jedna z nejvýznamnějších věcí, které sociální sítě přinášejí, aby získaly co největší počet uživatelů. Dalším jejich důležitým smyslem je zábava (23,3%) a ta se umístila hned za komunikací. Nejčastěji tito žáci se přihlašují z klidu domova (40,7%), což naznačuje, že pokud se svými přáteli vidí, ještě stále umí mluvit. Zarážející je ale situace, kdy v 18,0% se na tyto sociální sítě přihlašují i ve škole a to přímo ve vyučovacích hodinách. V četnosti přihlášení jasně zvítězilo připojení několikrát denně (41,9%), z čehož je zřejmé, kolik asi času žáci stráví na počítači. Také žáci ne uživatelé, podle výsledků, nejčastěji používají počítač pro svou zábavu – hrají hry a nadpoloviční většina se o tuto problematiku nezajímá nebo není rozhodnuta. Ne uživatelé se ze tří čtvrtin zatím ani nechtějí registrovat na sociálních sítích a ze 100% nemají pocit, že by byli nějakým způsobem znevýhodňováni oproti uživatelům.

3. Jak byly zneužity tvoje osobní údaje zveřejněné na sociální síti?

Do dotazníku byly zařazeny čtyři otázky k zveřejňovaným osobním informacím na sociálních sítích. V dotazníkové otázce č. 11 ohledně informací o své osobě stojí za povšimnutí, že většina sociálních sítí má věkovou hranici pro registraci 13 roků. To, že si žáci upravují svůj věk, potvrzují i výsledky výzkumu, kde 12,4% uvádí pravdivý věk, ale 32,3% zkreslený a 39,6% nepravdivý. U otázky „Došlo k zneužití informací, které jsi poskytl/a na sociální síti?“ se převážná část žáků přiklonila k odpovědi „ne“. Většina žáků při odpovědi „ano“ uvádí jako důvod neoprávněné vniknutí na jejich profil. Pokud se podíváme na výsledky dotazníkové otázky č. 13. je si téměř polovina žáků vědoma případných rizik, ale zde je důležité, kolik respondentů zvolilo možnost „nevím“. Tito žáci zatím nevidí možná rizika sociálních sítí na rozdíl od ne uživatelů, kteří ve zveřejnění pravdivých osobních údajů spatřují vysoké riziko (65,2%).

4. Jakou činnost nejčastěji na sociálních sítích provozuješ?

Odpovědi na tuto otázku lze seskládat sestupně:

- komunikace s kamarády 38,5%
- sledování videa a hudby 26,9%
- získávání informací a zajímavostí 11,5%
- hraní her 10,4%
- tvorba a prohlížení fotoalb 8,8%
- navazování nových kontaktů 3,3%
- jiné – „návodů ke hrám“ 0,6%

Neuživatelé sociálních sítí tráví svůj čas na počítači obdobným způsobem, kde to lze seřadit následovně:

- hraní her 38,3%
- dělání věcí do školy 19,2%
- sledování videa 17,0%
- poslouchání hudby 10,6%
- čtení zpráv, novin, informací 10,6%
- jiné 4,3%

5. Jakou funkci mají rodiče při práci dětí na internetových sociálních sítích?

Z výsledků opovědí na dotazníkové otázky č. 7 a č. 8 lze usuzovat, že funkce rodičů při kontrole práce dětí na počítači či mobilním telefonu je přímo úměrná jejich schopnostem s tímto médiem. Dle názoru dětí je asi jedna třetina rodičů také uživatelem internetových sociálních sítí. Na druhou stranu je potěšující, že většina rodičů ví, o registraci svého dítěte na sociální síti.

6. Prožil/a jsi a nebo tvůj kamarád nějakou formu kyberšikany?

Proti klasické šikaně se škola snaží nejrůznějšími způsoby bojovat a žáci jsou informováni o tomto problému a jeho řešení. Ale tato otázka se zabývá kyberšikanou a chtěl jsem zjistit, jestli se sní žáci už setkali. Z výsledků lze usuzovat, že v případě ojediněle (32,2%) nebo často (59,5%) se s tímto problémem ještě nesetkali. Nejčastěji se žáci potýkali s pomlouváním a ztrapňováním, které lze považovat za lehčí formu šikany. Za dobrou

zprávu můžeme považovat výsledky z dotazníkové otázky č. 18, kde 41,9% žáků ví, že se někomu něco takového přihodilo.

ZÁVĚR

Pro svoji bakalářskou práci jsem si zvolil téma „Rizika využívání internetových sociálních sítí žáky základních škol“. Je to velice aktuální téma, které se dotýká nás všech, ale hlavně dětí. Jsme každodenní konzumenti internetu a málo z nás si uvědomuje, jaká rizika a co vše špatného internet skrývá před našimi dětmi. Toto téma je velmi rozmanité a velice rozsáhlé.

Celá práce je v podstatě rozdělena do dvou základních částí – teoretickou a praktickou. V části teoretické se zabývám přiblížením internetových sociálních sítí, jejich rozšířením ve společnosti. Na některé sociální sítě jsem se podíval podrobněji a ukázal jsem některé jejich funkce. Dále jsem poukázal na výskyt nebezpečných jevů spojených s používáním sociálních sítí a zásady bezpečí. Je velmi důležité se umět chránit před jakýmkoli útokem nebo agresorem. Výskyt nebezpečných jevů na internetu není záležitostí úzkého kruhu lidí, ale týká se to každého, kdo si sedá za počítač, a to bez rozdílu věku, pohlaví či počítačových znalostí. Dospělí lidé, kteří mají více zkušeností a již nejsou důvěřiví a ovlivnitelní, tak jako děti, u kterých nechybí odvaha poznávat a hledat nepoznané. Z tohoto důvodu by na tyto děti měla být upřena naše pozornost, pomoc a podpora, protože jedna záporná zkušenost dítěte by mohla ovlivnit jeho další vývoj a celý život. Hlavně rodiče by měli se více zajímat, co děti na internetu a sociálních sítích dělají a nebát se s nimi více komunikovat. Mým dalším cílem bylo zjistit co nejvíce informací o tomto problému a nastínit tak všem, jak je důležité znát případné nebezpečí internetových sociálních sítí neboli kyberšikanu.

Druhá část mé práce byla zaměřena na vlastní výzkum. Hlavním výzkumným cílem bylo zmapovat uvědomělost žáků základních škol k rizikům v souvislosti s uváděním osobních údajů na internetové sociální sítě.

Zjistil jsem, že pojem kyberšikany je již dnes mezi žáky poměrně známý, i když je v celku ještě mladý. Je velmi dobře, že mladí lidé jsou s tímto nebezpečím seznamováni, a že se ve školách o tomto tichém nebezpečí se žáky mluví. Velmi mě překvapilo procento žáků, kteří se s tímto jevem setkali sami nebo věděli o nějakém takovém případě.

Za důležité považuji, aby učitelé na školách měli dostačující možnosti si doplnit vzdělání školením a různými semináři v rámci dalšího vzdělávání a ředitelé škol na toto dbali. Tyto semináře se v nabídkách objevují čím dál častěji.

Pozice pedagogů na našich základních školách není vůbec jednoduchá, práce s dětmi je obzvláště náročná a vyčerpávající. Chování žáků se víc a více uvolňuje. S nástupem mobilních telefonů a bezdrátového připojení k internetu se objevil velký a nový problém – kyberšikany. Naštěstí se najdou i takový učitelé, kteří berou svou práci jako „poslání“ a jsou ochotni věnovat více času svým žákům. Ve spolupráci s rodinou jsou pak schopni tento problém zvládnout. Spolupráce rodiny je v tomto okamžiku velmi důležitá, protože žák nemůže zvládat takové stresující situace úplně sám.

Právě touto problematikou rizik na sociálních sítích jsem se zabýval v praktické části mé diplomové práce, která poukázala na velkou rozšířenost a oblibu sociálních sítí a že děti jsou opravdu vystaveny velmi nebezpečným jevům. Až bylo někdy překvapující, kolik dětí už má negativní zkušenosti a s čím se již setkaly. Spousta z nich, dle mého názoru, si tyto rizika neuvědomuje.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Wikipedia: sociální síť. Wikipedia.cz [online]. 23.3.2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_s%C3%AD%C5%A5
- [2] SYMBIO. *Symbio.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-01-05]. Social networking. Dostupné z WWW: <http://www.symbio.cz/slovník/social-networking-socialni-site.html>.
- [3] Wikipedia: Spolužáci.cz. Wikipedia.cz [online]. 8.4.2013 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Spolu%C5%BE%C3%A1ci.cz>
- [4] Sociální síť: Lidé. Sociální síť.123abc [online]. 7.5.2010 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.socialnisite.123abc.cz/lide>
- [5] Sociální síť: Líbímseti. Sociální síť.123abc [online]. 7.5.2010 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.socialnisite.123abc.cz/libimseti>
- [6] PLATKO, Ondřej. Owebu.cz: Sociální síť 11. díl, MySpace. O webu.cz [online]. 15.8.2009 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://owebu.blogger.cz/internet/socialni-site-11-dil-myspace>
- [7] PLATKO, Ondřej. Owebu.cz: Pro koho je dobrý Twitter?. O webu.cz [online]. 6.3.2010 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://owebu.blogger.cz/internet/Pro-koho-je-dobry-Twitter>
- [8] KASÍK, Pavel. *Technet.cz* [online]. 19. 11 2009 [cit. 2012-03-23]. Češi Facebooku nebezpečně věří. Falešné krasavici naletělo 60 procent. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/cesi-facebooku-nebezpecne-veri-falesne-krasavici-naletelo-60-procent-112-/sw_internet.asp?c=A091117_171036_sw_internet_pka
- [9] JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita*. Praha : Grada, 2007. 288 s. ISBN 978-80-247-1561-2.
- [10] KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513- X.
- [11] ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet děti dospělými, dospělí dětmi.*, Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

- [12] KOPECKÝ, Kamil. E-bezpečí.cz [online]. 29.10.2008 [cit. 2012-03-23]. Proč vlastně E-Bezpečí? Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/57/54/lang,czech/>
- [13] VYBÍRAL, Zdeněk. Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-812-0.
- [14] KONEČNÝ, Štěpán. Fenomén lhaní v prostředí internetu. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5488-2.
- [15] E-bezpečí. E-bezpečí.cz [online]. 22.05.2009 [cit. 2013-04-10]. Co je kyberšikana? Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/14/39/lang,czech>
- [16] E-bezpečí. E-bezpečí.cz [online]. 13.09.2008 [cit. 2013-04-10]. Kybergrooming. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/42/35/lang,czech>
- [17] PROJEKT PREVENCE NEBEZPEČNÝCH KOMUNIKAČNÍCH PRAKTIK SPOJENÝCH S ELEKTRONICKOU KOMUNIKACÍ PRO PEDAGOGY A NEPEDEGOGY. Kybergrooming, pracovní listy. 2009.
- [18] E-bezpečí. E-bezpečí.cz [online]. 13.09.2008 [cit. 2013-04-10]. Kybergrooming. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/42/6/lang,czech>
- [19] VAŠUTOVÁ, Marie. Proměny šikany ve světě nových médií. Ostrava: Filosofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-858-5.
- [20] JULDA, Jan. Julda.cz [online]. 21.02.2010 [cit. 2013-04-10]. Stalking – co je to stalking, trestní zákon o stalkingu. Dostupné z: <http://www.julda.cz/2010/02/>
- [21] E-bezpečí. E-bezpečí.cz [online]. 15.11.2008 [cit. 2013-04-10]. Happy slaping. Dostupné z: <http://www.cms.e-bezpeci.cz/content/view/71/39>
- [22] BENDL, Stanislav. Prevence a řešení šikany ve škole. Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-08-9
- [23] E-bezpečí. E-bezpečí.cz [online]. 15.11.2008 [cit. 2013-04-10]. O projektu. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/15/60/lang,czech/>

-
- [24] Saferinternet.cz. Saferinternet.cz [online]. 2011 [cit. 2013-04-10]. O nás. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/o-nas/o-nas.html>
- [25] GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1:	Příklad sociální sítě	12
Obr. 2:	Hlavní stránka portálu Spoluzáci.cz	15
Obr. 3:	Hlavní stránka portálu Lide.cz	16
Obr. 4:	Hlavní stránka portálu Libimseti.cz	18
Obr. 5:	Stránka registrace Facebook	20
Obr. 6:	Registrační stránka MySpace	21
Obr. 7:	Registrační stránka Twitter	23
Obr. 8:	Internetové stránky projektu E-bezpečí	33
Obr. 9:	Propagační leták Saferinternet	34

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1:	Dívka x chlapec	40
Tabulka č.2:	Věk	40
Tabulka č.3:	Uživatel	41
Tabulka č.4:	Sociální síť	42
Tabulka č.5:	Preferovaná sociální síť	42
Tabulka č.6:	Registrace	43
Tabulka č.7:	Rodiče na síti	44
Tabulka č.8:	Informovanost rodičů	44
Tabulka č.9:	Četnost přihlášení	45
Tabulka č.10:	Místo přihlášení na sociální síť	45
Tabulka č.11:	Osobní informace	46
Tabulka č.12:	Zneužití poskytnutých informací	46
Tabulka č.13:	Uvědomělost žáků k rizikům	47
Tabulka č.14:	Činnosti na síti	47
Tabulka č.15:	Seznámení	48
Tabulka č.16:	Následná činnost po seznámení	48
Tabulka č.17:	Prožité situace	49
Tabulka č.18:	Spolužák a šikana	50
Tabulka č.19:	Zlepšení přístupu	50
Tabulka č.20:	Osobní informace a jejich zveřejnění	51
Tabulka č.21:	Proč nejsem uživatel	51
Tabulka č.22:	Chci být uživatel	52
Tabulka č.23:	Jsem znevýhodněn	52
Tabulka č.24:	Volný čas	53

Tabulka č.25: Kamarádi na síti

54

SEZNAM PŘÍLOH

PI Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dotazník: Rizika využívání internetových sociálních sítí žáky základních škol

Holky a kluci

prosím Vás o vyplnění dotazníku, který bude sloužit pouze jako podklad k mé bakalářské práci na téma Rizika využívání internetových sociálních sítí žáky základních škol. Odpovědi vyplývající z tohoto dotazníku, mají za cíl, získat informace o vztahu žáků vybrané základní školy k internetovým sociálním sítím a s tím spojená rizika.

Dotazník je zcela anonymní, proto se pokuste odpovídat upřímně a pravdivě.

INSTRUKCE PRO VYPLŇOVÁNÍ DOTAZNÍKU:

Dotazník nabízí vždy několik variant k jednotlivým otázkám, z nichž je možné označit jednu nebo více odpovědí. U symbolu označte Vámi zvolenou odpověď: x, u otevřených otázek vypište vlastní názor či jinou odpověď.

Děkuji za Váš čas a přeji hodně úspěchů ve škole.

Libor Schneider
Student FHS UTB

I. Informace o osobě respondenta

1. Jsem
 - holka
 - kluk
2. Můj věk:
3. Jsi uživatelem internetové sociální sítě?
 - ano - **pokračuj následující otázkou**
 - ne - **pokračuj otázkou číslo 20**

II. Otázky pro uživatele internetových sociálních sítí

4. Kterou z uvedených sociálních sítí používáš? (lze označit i více odpovědí)
 - Facebook
 - Lidé
 - Spolužáci
 - Líbím se ti
 - MySpace
 - YouTube
 - Twitter
 - jiné Vyjmenuj.....
5. Kterou z uvedených sociálních sítí preferuješ a na které strávíš nejvíc času?
 - Facebook
 - Lidé
 - Spolužáci
 - Líbím se ti
 - MySpace
 - YouTube
 - Twitter
 - jiné Vyjmenuj.....

6. Proč jsi se registroval/a na sociální síti? (lze označit i více odpovědí)
- komunikace
 - noví kamarádi
 - zábava
 - získávání informací
 - jsou tam všichni ostatní
 - jiné Vyjmenuj.....
7. Používají tvoji rodiče některou internetovou sociální síť?
- ano Jakou?.....
 - ne
 - nevím
 - pouze vědí, že takové sítě existují
8. Kdo z tvých rodičů ví, že jsi uživatelem některé ze sociálních sítí?
- otec
 - matka
 - oba rodiče
 - nikdo
9. Jak často se přihlašuješ na svůj účet sociální sítě?
- několikrát za hodinu
 - několikrát denně
 - jedenkrát denně
 - několikrát týdně
 - několikrát měsíčně
 - několikrát do roka
10. Kde všude používáš (se přihlašuješ) sociální sítě? (lze označit i více odpovědí)
- doma
 - u kamaráda
 - ve škole – o přestávce
 - ve škole – v hodině
 - v knihovně
 - jinde Kde?.....
11. Které informace o své osobě uveřejňuješ na sociálních sítích? (lze označit i více odpovědí)
☐ jméno	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ věk	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ pohlaví	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ adresa	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ foto	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ email	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ telefon	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ rodné číslo	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
☐ jiné Jaké?.....	☐ pravdivé	☐ nepravdivé	☐ zkreslené
12. Došlo k zneužití informací, které jsi poskytl/a na sociální síti?
- ano Jaké zneužití?.....
 - ne
13. Může uvedení tvých pravdivých osobních údajů na internetových sociálních sítích ohrozit tvoje bezpečí?
- ano Jak?.....
 - ne
 - nevím

14. Jakou činnost nejčastěji provozuješ na sociálních sítích?
- komunikace s kamarády
 - sledování videa a hudby
 - tvorba a prohlížení fotoalb
 - hraní her
 - získávání informací a zajímavostí
 - navazování nových kontaktů
 - jiné Jaké?.....
15. Seznámil/a ses s cizí osobou přes sociální sítě?
- ano
 - ne – otázku 16 vynechej
16. Co následovalo?
- osobní setkání
 - telefonování
 - dopisování (e mail)
 - nic nenásledovalo
 - jiné Co?.....
17. Kterou z následujících situací si zažil/a na sociálních sítích?
☐ č. 1 obtěžování	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 2 ztrapňování	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 3 vyhrožování	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 4 pomlouvání	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 5 vydírání	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 6 zastrašování	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 7 dostávání příkazů a nucení k úkolům	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 8 psaní lživých informací o tobě	☐ ojediněle ☐ často
☐ č. 9 upozorňování na nesdělování rozhovoru rodičům	☐ ojediněle ☐ často
☐ nezažil/a	
18. Znáš někoho, komu se z výše uvedených situací něco podobného stalo?
- ano Která?(uved' číslo situace z otázky č. 17).....
 - ne
 - nevím
19. Je něco co bys chtěl/a zlepšit na přístupu k sociálním sítím?
- ano Co?.....
 - ne
 - nevím

III. Otázky pro žáky, kteří neužívají sociální sítě

20. Myslíš si, že uvedení tvých pravdivých osobních údajů na internetových sociálních sítích ohrozit tvoje bezpečí?
- ano
 - ne
 - nevím
21. Proč nejsi uživatel sociální sítě?
- neumím je používat
 - nemám čas na jejich používání
 - nezajímají mě
 - nechci poskytovat své osobní informace ostatním
 - nevím
 - jiné Jaké?.....

- ne
 - nepřemýšlím o tom
 - nevím
23. Máš pocit, že jsi znevýhodněn oproti uživatelům sociálních sítí?
- ano Jak?.....
 - ne
 - nevím
24. Jak na počítači trávíš svůj volný čas? (odpověz pokud máš počítač - lze označit i více odpovědí)
- hraji hry
 - programuji
 - sleduji videa
 - poslouchám hudbu
 - dělám věci do školy
 - čtu zprávy, noviny, informace
 - jiné Jaké?.....
25. Které sociální sítě užívají tvoji nejlepší kamarádi? (lze označit i více odpovědí)
- Facebook
 - Lidé
 - Spolužáci
 - Líbím se ti
 - MySpace
 - YouTube
 - Twitter
 - jiné Vyjmenuj.....